

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

31. května 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Článek 7 odst. 1 – Smlouvy o úvěru vedené v cizí měně – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví zvláštní procesní požadavky pro napadení zneužívajícího charakteru – Zásada rovnocennosti – Listina základních práv Evropské unie – Článek 47 – Právo na účinnou soudní ochranu“

Ve věci C-483/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti, Maďarsko) ze dne 29. srpna 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 6. září 2016, v řízení

Zsolt Sziber

proti

ERSTE Bank Hungary Zrt.,

za přítomnosti:

Móniky Szeder,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (zpravodajka) a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. října 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za ERSTE Bank Hungary Zrt. T. Kendem a P. Sonnevendem, úgyvédek,
- za maďarskou vládu M. Z. Fehérem, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi A. Cleenewerck de Crayencour a A. Tokárem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: maďarština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. ledna 2018,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 169 SFEU a článků 20, 21, 38 a 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), čl. 7 odst. 1 a 2 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), ve spojení s článkem 8 této směrnice, jakož i s bodem 47 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66, a opravy Úř. věst. 2009, L 207, s. 14; Úř. věst. 2010, L 199, s. 40).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Zsoltem Sziberem a ERSTE Bank Hungary Zrt. (dále jen „ERSTE Bank“) ve věci návrhu na určení zneužívajícího charakteru určitých ujednání, která byla vložena do smlouvy o úvěru uzavřené za účelem pořízení bydlení, přičemž částka tohoto úvěru je poskytnuta a splácena v maďarských forintech (HUF), avšak byla vedena ve švýcarských francích (CHF) na základě směnného kurzu platného v den platby.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 87/102/EHS

- 3 Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (Úř. věst. 1987, L 42, s. 48, Zvl. vyd. 15/01, s. 326) se tato směrnice nevztahuje na smlouvy o úvěru nebo přísliby úvěru určené především k získání nebo zachování vlastnických práv k pozemkům nebo k existující či projektované budově.

Směrnice 93/13

- 4 Dvacátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 93/13 zní:

„[...] soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici přiměřené a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách se spotřebiteli.“

- 5 Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýcných zneužívajících ujednání.“

6 Článek 7 odst. 1 této směrnice zní:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Směrnice 2008/48

7 Článek 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2008/48 stanoví:

„Tato směrnice se nevztahuje na

- a) úvěrové smlouvy, které jsou zajištěny hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním běžně používaným v členském státě na nemovitý majetek nebo které jsou zajištěny právem souvisejícím s nemovitým majetkem.“

Maďarské právo

Starý občanský zákoník

- 8 Ustanovení § 239/A odst. 1 Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959, kterým se zavádí občanský zákoník) ve znění platném do 14. března 2014 (dále jen „starý občanský zákoník“) stanovilo:

„Smluvní strany mohou podat žalobu na určení neplatnosti smlouvy nebo některého ustanovení smlouvy (částečné neplatnosti), aniž musejí současně navrhnout uplatnění důsledků neplatnosti.“

Občanský zákoník

- 9 Ustanovení § 6:108 Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (zákon č. V z roku 2013, kterým se zavádí občanský zákoník) ve znění platném od 15. března 2014 (dále jen „občanský zákoník“) stanoví:

„1. Na základě neplatné smlouvy nelze uplatnit žádný nárok ani vymáhat plnění smlouvy. Na základě žádosti některé ze smluvních stran určí soud ostatní právní následky spojené s neplatností, a to s přihlédnutím k ustanovením týkajícím se promlčení a nabytí práv.

2. Smluvní strany mohou podat žalobu na určení neplatnosti smlouvy nebo některých ustanovení této smlouvy (částečné neplatnosti), aniž by musely současně navrhnout uplatnění důsledků neplatnosti.

3. Při určení právních následků spojených s neplatností se soud nemusí řídit návrhy, jež vznesli účastníci řízení, avšak nemůže se rozhodnout pro takové řešení, s nímž oba účastníci řízení nesouhlasí.“

Zákon DH 1

- 10 Ustanovení § 1 odst. 1 Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [zákon č. XXXVIII z roku 2014, kterým se upravují konkrétní otázky v souvislosti s rozhodnutím Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) o sjednocení právní úpravy v oblasti smluv o úvěru uzavřených mezi úvěrovými institucemi a spotřebiteli, dále jen „zákon DH 1“] stanoví:

„Tento zákon se použije na smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené v období od 1. května 2004 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Pro účely tohoto zákona se pojmem ‚smlouva o spotřebitelském úvěru‘ rozumí jakákoli smlouva o úvěru nebo půjčce založená na cizí měně (svázaná s cizí měnou nebo vedená v cizí měně a splatná ve forintech) nebo založená na forintu, či jakákoli dohoda o finančním leasingu uzavřená mezi finanční institucí a spotřebitelem, pokud jsou její součástí obecné smluvní podmínky nebo jakákoli smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána ve smyslu § 3 odst. 1 nebo § 4 odst. 1 a která je obsažena v dané smlouvě.“

- 11 Ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona DH 1 stanoví:

„1. Za neplatná se považují ujednání obsažená ve smlouvách o spotřebitelském úvěru – s výjimkou smluvních podmínek, které byly sjednány individuálně – na jejichž základě může úvěrová instituce uplatnit za účelem vyplacení částky poskytnuté na pořízení předmětu smlouvy o úvěru nebo finančním leasingu nákupní kurz a za účelem splacení dluhu prodejní kurz nebo jiný směnný kurz, než jaký byl stanoven při poskytnutí dané částky.

2. Neplatné ujednání ve smyslu odstavce 1 se nahradí – aniž jsou dotčena ustanovení obsažená v odstavci 3 – ustanovením o použití úředního směnného kurzu, který stanovila Maďarská národní banka pro příslušnou cizí měnu, a to jak pro účely poskytnutí dané částky, tak pro účely splácení (včetně platby splátek a veškerých nákladů, poplatků a provizí stanovených v cizí měně).“

- 12 Ustanovení § 4 uvedeného zákona stanoví:

„1. V případě smluv o spotřebitelském úvěru, které umožňují jednostrannou změnu smlouvy, se za zneužívající považují ujednání obsažená v této smlouvě o úvěru – s výjimkou smluvních podmínek, které byly sjednány individuálně – která umožňují jednostranné zvýšení úroků nebo jednostranné zvýšení poplatků a provizí [...]

2. Smluvní ujednání uvedená v odstavci 1 jsou neplatná, pokud úvěrová instituce nezahájila sporné občanskoprávní řízení [...] nebo pokud soud zamítl žalobu nebo skončil řízení, ledaže by mohlo být v souvislosti s daným smluvním ujednáním zahájeno sporné řízení [...], které však nebylo zahájeno, nebo bylo sice zahájeno, ale soud nekonstatoval neplatnost smluvního ujednání podle odstavce 2a.

2a. Smluvní ujednání uvedené v odstavci 1 je neplatné, pokud soud konstatoval jeho neplatnost na základě zvláštního právního předpisu o vyúčtování, a to ve sporném řízení, které zahájil ve veřejném zájmu orgán dohledu.

3. V případech uvedených v odstavcích 2 a 2a provede úvěrová instituce se spotřebitelem vyúčtování za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.“

Zákon DH 2

- 13 Ustanovení § 37 odst. 1 až 3 Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL.

törvény [zákon č. XL z roku 2014 o právních předpisech o vyúčtování spadajících do působnosti zákona č. XXXVIII z roku 2014, kterým se upravují konkrétní otázky v souvislosti s rozhodnutím Kúria (Nejvyšší soud) o sjednocení právní úpravy v oblasti smluv o úvěru uzavřených mezi úvěrovými institucemi a spotřebiteli, a o některých dalších ustanoveních, dále jen „zákon DH 2“] stanoví:

„1. Strany smluv spadajících do oblasti působnosti tohoto zákona mohou navrhnout soudu, aby prohlásil neplatnost smlouvy nebo některých smluvních ujednání (dále jen ‚částečná neplatnost‘) – bez ohledu na důvody takové neplatnosti – pouze v případě, že navrhuje současně i určení právních následků spojených s neplatností (tj. prohlášení platnosti smlouvy nebo její účinnosti do okamžiku vydání rozhodnutí). Není-li takovýto návrh podán – a poté, co byla poskytnuta příležitost k nápravě nedostatků, která nebyla využita – bude žaloba považována za nepřijatelnou a věc nemůže být meritorně projednána. Navrhnou-li smluvní strany, aby byly určeny právní následky spojené s úplnou nebo částečnou neplatností, musí rovněž určit, který právní následek má soud uplatnit. V souvislosti s uplatněním právních následků musí strany podat výslovný a číselně vyjádřený návrh, jehož součástí musí být rovněž vyúčtování mezi stranami.

2. V případě smluv spadajících do oblasti působnosti tohoto zákona je s ohledem na ustanovení obsažená v odstavci 1 nutné odmítnout žalobu bez obeslání smluvních stran nebo ukončit již zahájená řízení, jejichž předmětem je prohlášení úplné nebo částečné neplatnosti smlouvy na základě ustanovení obsažených v § 239/A odst. 1 starého občanského zákoníku nebo v § 6:108 odst. 2 občanského zákoníku – jsou-li splněny požadavky vyplývající z tohoto zákona. Pokud příslušná strana vznesla kromě návrhového žádání směřujícího k prohlášení úplné nebo částečné neplatnosti smlouvy další návrhové žádání, není namístě odmítnout žalobu bez obeslání smluvních stran nebo ukončit řízení; v takovémto případě se má za to, že na návrhovém žádání znějícím na prohlášení neplatnosti není trváno. Stejným způsobem se postupuje také v řízeních, v nichž je pokračováno po ukončení po jejich přerušení.

3. Není-li již namístě odmítnout žalobu bez obeslání smluvních stran v probíhajícím řízení, musí být řízení ukončeno, pokud příslušná strana do třiceti dnů ode dne, kdy ji soud vyzval k nápravě nedostatků, v žalobě (nebo vzájemné žalobě) nenavrhne, aby byly určeny právní následky spojené s úplnou nebo částečnou neplatností smlouvy, a neuvede, jaký právní následek má být uplatněn. Pokud příslušná strana vznesla kromě návrhového žádání směřujícího k prohlášení úplné nebo částečné neplatnosti smlouvy další návrhové žádání, není namístě ukončit řízení; v takovémto případě se má za to, že na návrhovém žádání znějícím na prohlášení neplatnosti není trváno.“

14 Ustanovení § 37/A odst. 1 zákona DH 2 stanoví:

„V okamžiku, kdy má soud určit právní následky spojené s neplatností, stanoví platební závazky smluvních stran s přihlédnutím k ustanovením tohoto zákona o vyúčtování – na základě údajů vyplývajících z ověřeného vyúčtování podle § 38 odst. 6.“

15 Ustanovení §38 odst. 6 uvedeného zákona stanoví:

„Vyúčtování se považuje za ověřené, pokud:

- a) spotřebitel ve lhůtě stanovené tímto zákonem nepodal úvěrové instituci stížnost v souvislosti s vyúčtováním nebo nepodal stížnost, v níž by uvedl, že úvěrová instituce toto vyúčtování neprovedla;
- b) spotřebitel ve lhůtě stanovené tímto zákonem nezahájil řízení u finančního rozhodčího výboru;
- c) spotřebitel nebo úvěrová instituce ve lhůtě stanovené tímto zákonem nezahájili nesporné řízení uvedené v § 23 odst. 1 nebo sporné řízení uvedené v § 23 odst. 2 tohoto zákona;

d) rozhodnutí, jímž bylo ukončeno nesporné řízení uvedené v § 23 odst. 1 nebo sporné řízení uvedené v § 23 odst. 2, jež zahájil buď spotřebitel, nebo úvěrová instituce, nabylo právní moci.“

Zákon DH 3

16 Ustanovení § 3 odst. 1 Az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (zákon č. LXXVII z roku 2014, kterým se upravují různé otázky týkající se změny v cizí měně, ve které jsou vedeny úvěrové smlouvy se spotřebiteli a ustanovení týkající se úroků; „dále jen „zákon DH 3“) stanoví:

„Změny ve smlouvách o spotřebitelském úvěru na základě tohoto zákona musí být prováděny v souladu s ustanoveními tohoto zákona.“

17 Ustanovení § 10 zákona DH 3 stanoví:

„V souvislosti se smlouvami o hypotečním úvěru v cizí měně a se smlouvami o hypotečním úvěru založenými na cizí měně je úvěrová instituce, která je věřitelem, povinna ve lhůtě stanovené pro splnění povinnosti týkající se vyúčtování podle zákona [DH2] zajistit, aby byl dluh existující na základě smlouvy o hypotečním úvěru vedené v cizí měně nebo na základě smlouvy o hypotečním úvěru založené na cizí měně přeměněn na úvěr vedený ve forintech, nebo aby byl na úvěr vedený ve forintech přeměněn celkový dluh vyplývající z takové smlouvy (včetně úroků, poplatků, provizí a nákladů přijatých v cizí měně), přičemž oba výše uvedené dluhy se určí na základě vyúčtování provedeného v souladu se zákonem [DH 2]. Pro účely této přeměny se uplatní ten z níže uvedených směnných kurzů, který je k rozhodnému dni příznivější pro spotřebitele (dále jen ‚přeměna na úvěr ve forintech‘):

- a) průměrná hodnota směnných kurzů dotčené cizí měny, které oficiálně stanovila Maďarská národní banka v období ode dne 16. června 2014 do dne 7. listopadu 2014, nebo
- b) směnný kurz dotčené cizí měny, který oficiálně stanovila Maďarská národní banka ke dni 7. listopadu 2014.“

18 Ustanovení § 15/A uvedeného zákona stanoví:

„1. V probíhajících řízeních, jež byla zahájena za účelem prohlášení neplatnosti (nebo částečné neplatnosti) smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo za účelem určení právních následků spojených s neplatností, musí být ustanovení tohoto zákona upravující směnu na forinty uplatněna i na výši dluhu spotřebitele vyplývající ze smlouvy o úvěru v cizí měně nebo ze smlouvy o úvěru založené na cizí měně, která se určí na základě vyúčtování provedeného v souladu se zákonem [DH2].

2. Výše dluhu spotřebitele, která se určí ve forintech ke dni rozhodnému pro vyúčtování, se sníží o částku, kterou spotřebitel splatil do dne vydání rozhodnutí.

3. V případě prohlášení platnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru musí být na základě ustanovení tohoto zákona určeny zvláštní smluvní práva a povinnosti smluvních stran vyplývající z vyúčtování provedeného v souladu se zákonem [DH2].“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 19 Dne 7. května 2008 uzavřeli Z. Sziber, jakožto dlužník, a M. Szeder jakožto spoludlužnice, s ERSTE Bank smlouvu o úvěru za účelem pořízení bydlení, která byla vyjádřena ve švýcarských francích, a úvěr poskytnut a splácen v maďarských forintech. Dotčená smlouva o úvěru byla vedena ve švýcarských francích podle běžného směnného kurzu a její přílohu tvořila smlouva o hypotečním úvěru na pořízení nemovitosti. Tato smlouva o úvěru obsahuje ustanovení, která stanoví rozpětí mezi směnným kurzem, který se použije na poskytnutí úvěru, a směnným kurzem, který se použije na jeho splácení, tedy mezi kurzem pro prodej uplatňovaným ERSTE Bank a kurzem pro nákup uplatňovaným touto bankou (dále jen „rozpětí směnných kurzů“), a dále ustanovení, která stanoví možnost ERSTE Bank jednostranně změnit smlouvu, která jí umožňuje zvýšit úroky, poplatky a náklady (dále jen „možnost jednostranné změny“).
- 20 Z. Sziber ve své žalobě předkládajícímu soudu navrhoval, aby tento soud určil, že dotčená smlouva o úvěru je neplatná zaprvé proto, že jejím předmětem je plnění, které nemůže být uskutečněno, neboť neobsahuje výši jednotlivých splátek, výši vypůjčeného kapitálu ani výši úroků, a že na úvěrový účet, který je veden ve forintech, nelze převést částku v zahraniční měně; zadruhé proto, že v této smlouvě není přesně stanoven typ směnného kurzu, který se použije na konverzi; zatřetí proto, že ERSTE Bank nesplnila požadavky týkající se odpovědného úvěrového hodnocení ohledně ověření solventnosti příjemce úvěru, zvláště pak pokud jde o kurzové riziko. Spotřebitel, který neměl jasné a srozumitelné údaje, kromě toho nemohl posoudit rozsah kurzového rizika.
- 21 Podpůrně žádal Z. Sziber Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) o určení, že jen některá z ujednání obsažených ve smlouvě jsou neplatná. Zaprvé má za to, že ujednání obsažené v bodě VII.2. dotčené smlouvy o úvěru je zneužívající z důvodu, že spotřebitel, kterému byly poskytnuty informace, jež nebyly ani jasné, ani srozumitelné, nebyl schopen posoudit rozsah kurzového rizika. Zadruhé ujednání obsažené v bodě VIII.13 této smlouvy je podle jeho názoru zneužívající z důvodu, že umožňuje, aby se sdělení banky stalo součástí dané smlouvy, což vede k narušení rovnováhy mezi právy a povinnostmi smluvních stran, neboť ERSTE Bank bylo poskytnuto právo smlouvu doplňovat. Zatřetí bod II.1 dotčené smlouvy o úvěru týkající se stanovení splátek na základě údajů obsažených ve sdělení banky, bod III.2 této smlouvy týkající se úrokové sazby a míry její variability a bod III.3 této smlouvy stanovící právo zvýšit úroky představují zneužívající ujednání.
- 22 Předkládající soud poučil Z. Szibera o tom, že musí upravit svou žalobu zejména v souladu s ustanoveními § 37 zákona DH 2, přičemž musí upřesnit právní následky, kterých chce prostřednictvím eventuálního konstatování neplatnosti dotčené smlouvy o úvěru dosáhnout, a dále doplnit vyúčtování ve smyslu § 38 odst. 6 zákona DH 2, aby mohly být upřesněny částky, o nichž se domnívá, že je zaplatil v důsledku jiných eventuálně zneužívajících ujednání, než jsou ujednání, která již byla zohledněna v rámci uvedeného vyúčtování, tj. ujednání uvedená v ustanoveních § 3 a § 4 zákona DH 1.
- 23 Přestože předkládající soud uvádí, že Z. Sziber několikrát pozměnil svou žalobu, neučinil údajně podání upravující jeho žalobní návrh, ačkoli ho k tomu tento soud vyzval. Předkládající soud uvádí, že je tudíž v zásadě namístě ukončit řízení bez posouzení věci samé.
- 24 V reakci na otázku položenou Soudním dvorem však předkládající soud uvedl, že řízení v této věci stále probíhá.
- 25 Předkládající soud si klade otázku, zda unijní právo nebrání právní úpravě obsažené v zákonech DH 1 a DH 2, podle které jsou zaprvé obě ujednání obsažená ve většině smluv označených v cizí měně, a sice ujednání týkající se rozpětí směnných kurzů a možnosti jednostranné změny, považována za zneužívající a podle které finanční instituce má povinnost provést vyúčtování v souvislosti s uvedenými ujednáními, a zadruhé, která spotřebiteli ukládá povinnost upřesnit právní následky, kterých chce prostřednictvím eventuálního konstatování částečné nebo úplné neplatnosti dotčené

smlouvy u úvěru dosáhnout, a vyčíslit tyto nároky v souvislosti s jinými eventuálně zneužívajícími ujednáními než těmito dvěma ujednáními, zatímco příjemci úvěru, kteří uzavřeli smlouvy o úvěru, jež nejsou vyjádřeny v cizí měně, nejsou povinni takové údaje upřesnit ani vyčíslit.

- 26 Předkládající soud kromě toho uvádí, že posledně uvedení příjemci úvěru se mohou domáhat uplatnění právního následku neplatnosti, který je často výhodnější a spočívá v obnovení stavu existujícího před uzavřením dotčené smlouvy o úvěru, zatímco ustanovení § 37 zákona DH 2 toto řízení vylučuje pro smlouvy o úvěru, které spadají do oblasti působnosti tohoto zákona.
- 27 Za těchto podmínek se Fővárosi Törvényszék (soud hlavního města Budapešti) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Mají být níže uvedená ustanovení unijního práva, jmenovitě čl. [169] odst. 1 a 2 [SFEU] ve spojení s odstavcem 3 téhož článku, článek 38 [Listiny], čl. 7 odst. 1 a 2 [směrnice 93/13] ve spojení s článkem 8 téže směrnice, jakož i bod 47 odůvodnění [směrnice 2008/48], vykládána

v tom smyslu, že uvedená ustanovení unijního práva brání vnitrostátním právním předpisům (a jejich uplatňování), jež stanoví dodatečné požadavky

v neprospěch toho z účastníků řízení (žalobce či žalovaného), který v období od 1. května 2004 do 26. července 2014 uzavřel v postavení spotřebitele smlouvu o úvěru obsahující zneužívající smluvní ujednání, jež stanoví [možnost jednostranné změny], nebo zneužívající smluvní ujednání týkající se [rozpětí směnných kurzů],

protože podle uvedených dodatečných požadavků lze před soudy uplatňovat nároky vyplývající z neplatnosti zmíněných smluv uzavřených se spotřebiteli, a zejména soud může věc meritorně projednat, jen tehdy, je-li učiněno podání v občanskoprávním sporném řízení [především žaloba, změna žaloby nebo námitka neplatnosti vznesená žalovaným (proti rozhodnutí v neprospěch spotřebitele) anebo změna takové námitky, vzájemná žaloba podaná žalovaným nebo změna takové vzájemné žaloby] s povinným obsahem,

zatímco jiný účastník řízení, který smlouvu o úvěru neuzavřel v postavení spotřebitele nebo který v postavení spotřebitele uzavřel v tomtéž období smlouvu o úvěru jiného než shora popsaného typu, nemusí učinit takové podání s určitým povinným obsahem?

- 2) Bez ohledu na to, zda bude odpověď Soudního dvora na [tuto] otázku [...], formulovanou obecněji než [tato] otázka [...], kladná nebo záporná, mají být ustanovení unijního práva [...] uvedená [v první otázce] vykládána v tom smyslu, že brání uplatňování [následujících] obligatorních dodatečných požadavků [a) až c)] vůči účastníkovi řízení, jenž v postavení spotřebitele uzavřel smlouvu o úvěru ve smyslu [první otázky]:

a) podání [žaloba, změna žaloby nebo námitka neplatnosti vznesená žalovaným (proti rozhodnutí v neprospěch spotřebitele), anebo změna takové námitky, vzájemná žaloba podaná žalovaným nebo změna takové vzájemné žaloby], které musí v rámci sporného soudního řízení učinit účastník řízení (žalobce nebo žalovaný), jenž v postavení spotřebitele uzavřel smlouvu o úvěru ve smyslu [první otázky], je přípustné a může být projednáno meritorně jen tehdy, jestliže účastník řízení v takovém podání

nenavrhuje jen to, aby soud prohlásil smlouvy o úvěru ve smyslu [první otázky] za úplně nebo částečně neplatné, ale navrhuje též uplatnění právních následků spojených s úplnou neplatností,

zatímco jiný účastník řízení, který smlouvu o úvěru neuzavřel v postavení spotřebitele nebo který v postavení spotřebitele uzavřel v tomtéž období smlouvu o úvěru jiného než shora popsaného typu, nemusí učinit takové podání s takto vymezeným obsahem?

- b) podání [žaloba, změna žaloby nebo námitka neplatnosti vznesená žalovaným (proti rozhodnutí v neprospěch spotřebitele), anebo změna takové námitky, vzájemná žaloba podaná žalovaným nebo změna takové vzájemné žaloby], které musí v rámci sporného soudního řízení učinit účastník řízení (žalobce nebo žalovaný), jenž v postavení spotřebitele uzavřel smlouvu o úvěru ve smyslu [první otázky], je přípustné a může být projednáno meritorně jen tehdy, jestliže

účastník řízení nenavrhuje, aby soud uplatnil kromě prohlášení úplné neplatnosti smluv uzavřených v postavení spotřebitele ve smyslu [první otázky] mezi právními následky spojenými s úplnou neplatností právního následku, který spočívá v obnovení stavu existujícího před uzavřením smlouvy,

zatímco jiný účastník řízení, který smlouvu o úvěru neuzavřel v postavení spotřebitele nebo který v postavení spotřebitele uzavřel v tomtéž období smlouvu o úvěru jiného než shora popsaného typu, nemusí učinit takové podání s takto vymezeným obsahem?

- c) podání [žaloba, změna žaloby nebo námitka neplatnosti vznesená žalovaným (proti rozhodnutí v neprospěch spotřebitele), anebo změna takové námitky, vzájemná žaloba podaná žalovaným nebo změna takové vzájemné žaloby], které musí v rámci sporného soudního řízení předložit účastník řízení (žalobce nebo žalovaný), jenž v postavení spotřebitele uzavřel smlouvu o úvěru ve smyslu [první otázky], je přípustné a může být projednáno meritorně jen tehdy, jestliže

obsahuje za období od počátku smluvního vztahu do podání žaloby vyúčtování, které je (v podobě upravené vnitrostátními ustanoveními) z matematického hlediska mimořádně složitou záležitostí a musí být vyhotoveno i s přihlédnutím k předpisům upravujícím přeměnu na forinty

a musí obsahovat podrobný průběh splácení rozčleněný tak, aby byla proveditelná aritmetická kontrola, a ve kterém jsou uvedeny splátky, jejichž splatnost již nastala a je třeba je uhradit podle smlouvy, splátky již uhrazené žalobcem, splátky, jejichž splatnost již nastala a je třeba je uhradit, vypočítané bez přihlédnutí k neplatnému ujednání, jakož i částka rozdílu mezi nimi, a v podobě celkového součtu částky výše dluhu, případně přeplatku, který má vůči finanční instituci účastník řízení, jenž v postavení spotřebitele uzavřel smlouvu o úvěru ve smyslu [první otázky],

zatímco jiný účastník řízení, který smlouvu o úvěru neuzavřel v postavení spotřebitele nebo který v postavení spotřebitele uzavřel v tomtéž období smlouvu o úvěru jiného než shora popsaného typu, nemusí učinit takové podání s takto vymezeným obsahem?

- 3) Mají být ustanovení unijního práva [...] vyjmenovaná [v první otázce] vykládána v tom smyslu, že z nich vyplývá, že jejich porušení stanovením dodatečných požadavků uvedených [v rámci první a druhé otázky]

znamená zároveň porušení článků 20, 21 a 47 Listiny [...],

rovněž vzhledem ke skutečnosti, že podle [bodu 23 rozsudku ze dne 5. prosince 2000, Guimont (C-448/98, EU:C:2000:663)], a [bodu 28 rozsudku ze dne 10. května 2012, Duomo Gpa a další, (C-357/10 až C-359/10, EU:C:2012:283)], jakož i podle [bodu 39 usnesení ze dne 3. července 2014, Tudoran (C-92/14, EU:C:2014:2051)], mají soudy členských států povinnost uplatňovat unijní právo v oblasti ochrany spotřebitele i na skutkové okolnosti, které nemají přeshraniční charakter, tedy jsou čistě vnitrostátní, anebo je třeba mít za to, že je dána přeshraniční situace již proto, že smlouvy o úvěru ve smyslu [první otázky] jsou takzvanými smlouvami o úvěru „založenými na cizí měně“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 28 Je třeba předeslat, že ani směrnice 2008/48, na kterou odkazuje předkládající soud ve svých otázkách, ani směrnice Rady 87/102, která předcházela prvně uvedené směrnici a je podle dostupných informací obsažených ve spisu vzhledem k okolnostem projednávaného případu relevantní *ratione temporis*, nelze použít na věc v původním řízení. V této souvislosti je třeba uvést, že čl. 2 odst. 2 písm. a) první směrnice stanoví, že tato směrnice se nevztahuje na úvěrové smlouvy, které jsou zajištěny hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním běžně používaným v členském státě na nemovitý majetek nebo které jsou zajištěny právem souvisejícím s nemovitým majetkem, a dále, že čl. 2 odst. 1 písm. a) druhé směrnice stanoví, že tato směrnice se nevztahuje na smlouvy o úvěru určené především k získání nebo zachování vlastnických práv k pozemkům nebo k existující či projektované budově. Z předkládacího rozhodnutí přitom jasně vyplývá, že smlouva, která je předmětem sporu projednávaného v původním řízení, je zajištěna hypotékou a byla uzavřena za účelem získání bydlení.
- 29 Zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách se však týká směrnice 93/13. S ohledem na předmět sporu v původním řízení je tak třeba provést výklad této směrnice ve spojení s příslušnými ustanoveními Listiny, a zejména jejím článkem 47, který zakotvuje právo na účinnou soudní ochranu.

K první a druhé otázce

- 30 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být článek 7 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví takové zvláštní procesní požadavky, jako jsou procesní požadavky, o něž se jedná ve věci v původním řízení a jež jsou kladeny na žaloby spotřebitelů, kteří uzavřeli smlouvy o úvěru vyjádřené v cizí měně, jež obsahují ujednání týkající se rozpětí směnných kurzů nebo ujednání týkající se možnosti jednostranné změny.
- 31 Je třeba předeslat, že podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.
- 32 Pokud jde o důsledky, které je nutno vyvodit z konstatování zneužívající povahy určitého ustanovení smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, vnitrostátní soudy mají pouze povinnost vyloučit použití zneužívajícího smluvního ujednání, aby vůči spotřebiteli nevyvolávala závazné účinky (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. ledna 2015, Unicaja Banco a Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 a C-487/13, EU:C:2015:21, bod 28 a citovaná judikatura). Cílem sledovaným unijním zákonodárcem v rámci směrnice 93/13 je totiž nastolit rovnováhu mezi smluvními stranami a zároveň v zásadě ponechat smlouvu jako celek v platnosti, nikoli zrušit všechny smlouvy, které obsahují zneužívající ujednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 31).
- 33 Z ustanovení čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s dvacátým čtvrtým bodem jejího odůvodnění ostatně vyplývá, že členské státy zajistí, aby soudy a správní orgány měly k dispozici přiměřené a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli. V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl povahu a význam veřejného zájmu, na němž spočívá ochrana spotřebitelů, kteří se ve vztahu k prodávajícímu či poskytovateli nacházejí v nerovném postavení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 56, jakož i citovaná judikatura).

- 34 Soudní dvůr v této souvislosti zejména upřesnil, že i když je na členských státech, aby prostřednictvím svého vnitrostátního práva vymezily podmínky, za kterých se určuje zneužívající povaha ujednání obsaženého ve smlouvě a platí konkrétní právní účinky tohoto rozhodnutí, nic to nemění na tom, že takové rozhodnutí musí umožňovat obnovení právní a faktické situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby toto zneužívající ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedeného zneužívajícího ujednání (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 66).
- 35 I když tedy Soudní dvůr již v několika ohledech a s přihlédnutím k požadavkům vyplývajícím z čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 vymezil způsob, jakým má vnitrostátní soud zajistit ochranu práv, která spotřebitelům vyplývají z této směrnice, nic to nemění na tom, že unijní právo v zásadě neharmonizuje řízení použitelná při přezkumu údajně zneužívajícího charakteru smluvního ujednání a že tato řízení tudíž spadají do působnosti vnitrostátních právních řádů členských států, avšak za podmínky, že nejsou méně příznivá než řízení upravující podobné situace podléhající vnitrostátnímu právu (zásada rovnocennosti) a že stanoví účinnou soudní ochranu stanovenou v článku 47 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba, C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 32, jakož i citovaná judikatura).
- 36 Otázky položené předkládajícím soudem je třeba přezkoumat právě z hlediska těchto zásad.
- 37 Pokud jde na prvním místě o přezkum otázky, zda byla dodržena zásada rovnocennosti, je třeba poznamenat, že v projednávané věci se zvláštní pravidla vztahují na skupinu spotřebitelů, kteří uzavřeli s finanční institucí během určitého období smlouvu o úvěru vyjádřenou v cizí měně, která obsahuje ujednání podle § 3 odst. 1 nebo ustanovení § 4 odst. 1 zákona DH 1, přičemž první z těchto ujednání musí být podle těchto ustanovení pokládáno za zneužívající a neplatné a ohledně druhého ujednání existuje domněnka zneužívající povahy.
- 38 Podle ustanovení § 37 odst. 1 zákona DH 2 mohou být návrhová žádání, která musí spotřebitel předložit v rámci sporného soudního řízení směřujícího proti smlouvě, která obsahuje obě ujednání ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a ustanovení § 4 odst. 1 zákona DH 1, přezkoumávána a meritorně projednána, pouze pokud zaprvé příjemce úvěru navrhuje rovněž uplatnění právního následku úplné neplatnosti, zadruhé nenavrhuje, aby byl uplatněn jako jeden z právních následků úplné neplatnosti právního následek, který spočívá v obnovení situace, která předcházela uzavření dotčené smlouvy, a zatřetí příjemce úvěru předloží vyúčtování obsahující částky, které byly vyžadovány zneužívajícím způsobem.
- 39 Podle předkládajícího soudu se tyto tři podmínky nevztahují na žaloby týkající se smluv o úvěru uzavíraných se spotřebiteli, které neobsahují ujednání týkající se rozpětí směnných kurzů nebo ujednání týkající se možnosti jednostranné změny. Ustanovení platná v této věci, tj. zejména ustanovení § 239/A odst. 1 starého občanského zákoníku a ustanovení § 6:108 občanského zákoníku nevyžadují, aby navrhovatel uvedl právní následky, které navrhuje vnitrostátnímu soudu spojit s eventuální částečnou nebo úplnou neplatností dotčené smlouvy o úvěru, ani aby vyčíslil své nároky ve formě vyúčtování, jak to vyžadují sporné podmínky.
- 40 Vzhledem k tomu, že podle vnitrostátního práva spotřebitel musí dodržet zvláštní podmínky v případě sporu, na který se vztahuje ustanovení § 37 zákona DH 2, aby mohla být věc přípustná a spotřebitel mohl dosáhnout meritorního rozhodnutí, předkládající soud požádal tohoto spotřebitele, aby doplnil svou žalobu v souladu s tímto ustanovením. Naproti tomu řízení použitelné v případech uvedených v předchozím bodě na spotřebitele takové požadavky neklade.

- 41 V tomto ohledu je ovšem třeba zdůraznit, že za účelem zjištění, zda tato dvě řízení upravují podobné situace ve smyslu judikatury uvedené v bodě 35 tohoto rozsudku, přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, který je přímo obeznámen s použitelnými procesními podmínkami, aby posoudil podobnost dotyčných žalob z hlediska jejich předmětu, základu a podstatných náležitostí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. února 2015, Baczó a Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, bod 44, jakož i citovaná judikatura).
- 42 Za těchto podmínek, je-li prokázána podobnost těchto řízení, je třeba přezkoumat, zda jsou procesní pravidla, kterými se řídí takové žaloby podané na základě směrnice 93/13, jako jsou žaloby, jež jsou dány ve věci v původním řízení, méně příznivá než procesní pravidla vztahující se na žaloby podané výlučně na základě vnitrostátních právních předpisů.
- 43 Jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 47 svého stanoviska, kladení dalších procesních požadavků na spotřebitele, který uplatňuje svá práva vyplývající mu z unijních právních předpisů, samo o sobě neznamená, že tyto procesní podmínky jsou pro něj méně příznivé. Tuto situaci je totiž třeba posoudit s přihlédnutím k místu dotčených procesních ustanovení v rámci předmětného řízení jako celku, k průběhu tohoto řízení a ke zvláštnostem těchto ustanovení před vnitrostátními orgány (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. června 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, bod 38 a citovaná judikatura).
- 44 V tomto ohledu ze samotného znění ustanovení § 3 odst. 1 a ustanovení § 4 odst. 1 zákona DH 1 vyplývá, že maďarský zákonodárce má v úmyslu kvalifikovat jako zneužívající dva typy ujednání, která bývají obsažena ve většině smluv o úvěru vyjádřených v cizí měně, uzavíraných mezi spotřebitelem a prodávajícím či poskytovatelem, z nichž první se týká rozpětí směnných kurzů a druhá zahrnuje možnost jednostranné změny. Podle vysvětlení poskytnutých maďarskou vládou, za účelem výpočtu přeplatku, který zaplatil spotřebitel v souvislosti se zneužívající povahou těchto ujednání, který se provede na základě oficiálního směnného kurzu stanoveného Maďarskou národní bankou pro příslušnou cizí měnu, sestaví finanční instituce vyúčtování, které může spotřebitel případně zpochybnit.
- 45 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že vzhledem k velkému počtu smluv o úvěru vyjádřených v cizí měně, uzavíraných se spotřebiteli v Maďarsku, které obsahují obě ujednání uvedená v předchozím bodě, vnitrostátní zákonodárce zamýšlel zkrátit a zjednodušit řízení před vnitrostátními soudy, a to zejména prostřednictvím přijetí zákona DH 2. V podobných případech, které se netýkají práv vyplývajících z unijních právních předpisů, určení neplatnosti jednoho nebo několika zneužívajících ujednání samo o sobě nestačí k definitivnímu vyřešení sporu, jelikož musí být zahájeno druhé řízení, pokud si spotřebitel přeje, aby vnitrostátní soud určil právní následky částečné nebo úplné neplatnosti dotčené smlouvy a aby vyčíslil částky, které byly případně zaplacený bez právního důvodu.
- 46 Z ustanovení § 38 odst. 6 zákona DH 2 kromě toho vyplývá, že vyúčtování vypracované finanční institucí se stane konečným, pokud ho spotřebitel nezpochybní. Podle vysvětlení poskytnutých maďarskou vládou na jednání, není povinností spotřebitele, aby provedl výpočet přeplatku, s výjimkou případů, kdy se domáhá určení neplatnosti jiných údajně zneužívajících ujednání, než jsou obě ujednání, na která se vztahuje tento zákon. V takovém případě musí spotřebitel uvést přesnou částku, o níž se domnívá, že ji zaplatil bez právního důvodu v důsledku použití těchto jiných ujednání.
- 47 Avšak takový požadavek, který je podle názoru maďarské vlády pouze zvláštním projevem obecného pravidla použitelného v občanskoprávních procesních předpisech, podle nichž musí být návrh upřesněn a vyčíslěn, se nejeví být méně příznivý než pravidla použitelná na podobné žaloby podané na základě vnitrostátních právních předpisů, což však musí ověřit předkládající soud.
- 48 Za těchto podmínek nemohou být procesní požadavky dotčené v původním řízení s přihlédnutím k jejich místu v systému zavedeném maďarským zákonodárcem, aby mohlo být v přiměřené lhůtě vyřešeno obrovské množství sporů souvisejících se smlouvami o úvěru vyjádřenými v cizí měně, které

obsahují zneužívající ujednání, v zásadě považovány za méně příznivé než procesní požadavky týkající se podobných žalob, které se nevztahují na práva vyplývající z unijních právních předpisů. S výhradou ověření, která musí provést předkládající soud, tudíž nelze takové požadavky považovat za neslučitelné se zásadou rovnocennosti.

- 49 Pokud jde na druhém místě o zásadu účinné soudní ochrany, je třeba uvést, že povinnost členských států stanovit procesní podmínky, které umožňují zajistit dodržování práv, jež vyplývají jednotlivcům ze směrnice 93/13 a chrání je před používáním zneužívajících klauzulí, zahrnuje požadavek účinné soudní ochrany, zakotvený rovněž článkem 47 Listiny. Tato ochrana se musí uplatnit při určení soudů příslušných k rozhodování o žalobách založených na unijním právu i při stanovení procesních podmínek souvisejících s takovými žalobami (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. července 2014, Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 35, jakož i citovaná judikatura).
- 50 Soudní dvůr již nicméně připustil, že ochrana spotřebitele není absolutní (rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 47). Skutečnost, že určité řízení zahrnuje určité procesní požadavky, které musí spotřebitel dodržet, aby mohl uplatnit svá práva, tedy neznamená, že mu bylo odňato právo na účinnou soudní ochranu. I když směrnice 93/13 ve sporech týkajících se prodávajícího nebo poskytovatele a spotřebitele ukládá vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu takové spory povinnost konat aktivně a nezávisle na samotných smluvních stranách, dodržování zásady účinné soudní ochrany v zásadě nebrání tomu, aby soud projednávající spor vyzval spotřebitele k předložení určitých důkazů, kterými by podložil svá tvrzení (obdobně viz rozsudek ze dne 1. října 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, bod 62).
- 51 Ačkoli je pravda, že procesní pravidla dotčená ve věci v původním řízení vyžadují od spotřebitele dodatečné úsilí, nic to nemění na tom, že tato pravidla reagují vzhledem k tomu, že jejich cílem je ulevit soudnímu systému, z důvodu objemu dotčených soudních sporů, na výjimečnou situaci a sledují obecný zájem na řádném výkonu spravedlnosti. Uvedená pravidla by jako taková mohla mít přednost před zájmy jednotlivce (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. února 2015, Baczó a Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, bod 51, jakož i citovaná judikatura), pokud nepřekračují rámec toho, co je nezbytné k dosažení jejich cíle.
- 52 V projednávané věci se s přihlédnutím k cíli spočívajícímu v odlehčení soudnímu systému nezdá, že by pravidla, která spotřebiteli ukládají povinnost předložit vyčíslený návrh, který sestává alespoň zčásti z vyúčtování již vypracovaného dotčenou finanční institucí, a povinnost upřesnit právní následky, které vnitrostátnímu soudu navrhuje uplatnit v případě neplatnosti dotčené smlouvy o úvěru nebo některých ujednání, která jsou v ní obsažena, byla tak složitá ani že by zahrnovala tak obtížené požadavky, že by tato pravidla nepřiměřeně ovlivňovala právo spotřebitele na účinnou soudní ochranu; tuto skutečnost však musí ověřit předkládající soud.
- 53 Pokud jde dále o otázku, zda je skutečnost, že se spotřebitel nemůže domáhat toho, aby soud nařídil obnovení situace, která existovala před uzavřením dotčené smlouvy o úvěru vzhledem k tomu, že článek 37 zákona DH 2 stanoví, že určení neplatnosti smluv o úvěru, na které se vztahuje zákon DH 1, se lze domáhat, pouze pokud je současně uplatňováno, aby byla daná smlouva prohlášena za platnou nebo účinnou až do dne vydání rozhodnutí vnitrostátního soudu, v rozporu s právem na účinnou soudní ochranu, předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda lze mít za takových okolností v souladu s judikaturou Soudního dvora připomenutou v bodě 34 tohoto rozsudku za to, že určení zneužívající povahy ujednání obsažených v uvedené smlouvě umožní obnovit právní a faktickou situaci, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby tato zneužívající ujednání nebyla sjednána, a to zejména prostřednictvím nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel na základě uvedených zneužívajících ujednání.
- 54 V tomto ohledu v reakci na otázky položené Soudním dvorem ERSTE Bank a maďarská vláda na jednání uvedly, že spotřebitel může v průběhu zvláštního řízení upraveného v článku 37 zákona DH 2 požadovat nejen vrácení částek vyplacených bez právního důvodu v důsledku uplatnění dvou zvláštních

ujednání uvedených v ustanoveních § 3 a § 4 zákona DH 1 finanční institucí, ale i získání náhrady škody vzniklé v důsledku toho, že vůči němu byla uplatněna jiná eventuálně zneužívající ujednání. Je-li tomu tak, nebo má-li spotřebitel k dispozici jiný účinný procesní postup pro vymáhání neoprávněně vyplacených částek na základě těchto jiných ustanovení, ověření čehož přísluší předkládajícímu soudu, účinnost ochrany požadované směrnicí 93/13 nebrání takovým procesním pravidlům, jako jsou procesní pravidla, jež jsou předmětem věci v původním řízení.

- 55 Vzhledem k výše uvedenému je na první a druhou otázku třeba odpovědět tak, že článek 7 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví takové zvláštní procesní požadavky, jako jsou procesní požadavky, jež jsou předmětem věci v původním řízení a jež jsou kladeny na žaloby spotřebitelů, kteří uzavřeli smlouvy o úvěru vyjádřené v cizí měně, jež obsahují ujednání týkající se rozpětí směnných kurzů nebo ujednání týkající se možnosti jednostranné změny, pokud určení zneužívající povahy ujednání obsažených v takové smlouvě umožňuje obnovit právní a faktickou situaci, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby tato zneužívající ujednání nebyla sjednána.

K třetí otázce

- 56 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda má být směrnice 93/13 vykládána v tom smyslu, že se použije také na skutkové stavy bez přeshraničního prvku.
- 57 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se ustanovení Smlouvy o FEU týkající se volného pohybu neuplatní v situacích, která se ve všech ohledech omezuje na jediný členský stát (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 47 a citovaná judikatura).
- 58 Jak ovšem uvedl generální advokát v bodě 70 svého stanoviska, věc v původním řízení se netýká ustanovení Smlouvy o volném pohybu, nýbrž unijních předpisů, které harmonizují určitou oblast práva mezi členskými státy. Pravidla obsažená v uvedené právní úpravě se proto použijí bez ohledu na čistě vnitrostátní povahu situace ve věci v původním řízení.
- 59 Směrnice 93/13 tudíž musí být vykládána v tom smyslu, že se použije i na situace bez přeshraničního prvku.

K nákladům řízení

- 60 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 7 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví takové zvláštní procesní požadavky, jako jsou procesní požadavky, o něž se jedná ve věci v původním řízení a jež jsou kladeny na žaloby spotřebitelů, kteří uzavřeli smlouvy o úvěru vyjádřené v cizí měně, jež obsahují ujednání týkající se rozpětí směnného kurzu, který má být použit na poskytnutí úvěru, a směnného kurzu, který má být použit na jeho splácení, nebo ujednání týkající se možnosti jednostranné změny, které poskytovateli úvěru umožňuje zvýšit úroky, poplatky a náklady, pokud určení**

zneužívající povahy ujednání obsažených v takové smlouvě umožňuje obnovit právní a faktickou situaci, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby tato zneužívající ujednání nebyla sjednána.

- 2) Směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že se použije i na situace bez přeshraničního prvku.**

Podpisy.